

AVTOMOBIL TUNINGNING TEXNIK-IQTISODIY ASOSLANISHINI TAHLIL QILISH

*“DRIPSERVIS AGRO” ma’suliyati cheklangan jamiyat
menejeri Mustayeva Barno Urokovna*

Annotatsiya: Ushbu maqolada avtomobil tuningning texnik va iqtisodiy jihatlarini tahlil qilinadi. Avtomobil tuning, ya'ni transport vositalarini estetik, funksional yoki texnik jihatdan yaxshilash jarayoni, zamonaviy avtomobil sanoatida muhim o'rin tutadi. Maqolada tuning jarayonining texnik imkoniyatlari va uning avtomobilning ishlash ko'rsatkichlariga ta'siri, shu jumladan dvigatelni yaxshilash, aerodinamik xususiyatlarni oshirish va xavfsizlik tizimlarini takomillashtirish kabi aspektlar ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: Funksional va texnik xususiyat, aerodinamik body kitlar, difuzorlar, kengaytirilgan disklar, rentabellik.

Kirish:

Avtomobil tuningi, ya'ni avtomobilni yaxshilash yoki o'zgartirish jarayoni, ko'plab foydalanuvchilar uchun estetik, funksional va texnik xususiyatlarni rivojlantirish maqsadida amalga oshiriladi. Tuningning texnik-iqtisodiy asoslanishi avtomobilning ishlash ko'rsatkichlarini yaxshilash, uning haydovchilik qulayligini oshirish va qiymatini ko'tarish kabi maqsadlarni ko'zda tutadi. Bunday ishlov berish har doim samarali va rentabelli bo'lishi kerak, shuning uchun uning texnik-iqtisodiy asoslanishini tahlil qilish muhimdir[1-2].

Tuning yordamida avtomobilning dvigatelini yaxshilash, uning quvvatini va tezligini oshirish mumkin. Bu o'z navbatida avtomobilning ishlash samaradorligini yaxshilaydi. Dvigatelni optimallashtirish va turli mexanik qismlarni yangilash, avtomobilning ish faoliyatini yaxshilaydi, lekin bu o'z navbatida qo'shimcha xarajatlarni talab qiladi. Uzoq muddatli foydalanishda bu harakatlar avtomobilning qiymatini ko'tarishi mumkin. Tuning orqali avtomobilning yoqilg'i sarfini

kamaytirish, aerodinamik xususiyatlarini yaxshilash va energiya samaradorligini oshirish mumkin. Misol uchun, aerodinamik body kitlari (spoilerlar, difuzorlar) va eng yaxshi to'xtash tizimlari, avtomobilning tezligini oshirishi va yoqilg'i sarfini kamaytirishi mumkin. Tuning orqali avtomobilning to'xtash tizimini yangilash (masalan, kengaytirilgan disklar va to'xtash qismlarini o'rnatish) xavfsizlikni oshiradi. Bu o'z navbatida haydovchining ishonchini oshiradi va avariylar xavfini kamaytiradi. (1.1-rasm)

Avtomobil tuningining iqtisodiy foydalaridan biri uning ikkilamchi bozordagi qiymatini oshirishi mumkin [3-5]. Agar avtomobilning dizayni, texnik parametrlari yoki ishlash xususiyatlari yaxshilansa, bu avtomobilning sotish qiymatini ko'tarishi mumkin. Shu bilan birga, tuningning ba'zi turlari, masalan, jozibador dizayn o'zgarishlari yoki vizual tahrirlar avtomobilning bozor qiymatini oshirishga yordam beradi. Tuning jarayonida ba'zi qismlar va tizimlar yangilanadi, bu esa ba'zan avtomobilning texnik xizmat ko'rsatish xarajatlarini kamaytirishga olib kelishi mumkin. Masalan, yangi to'xtash tizimi yoki yaxshi materiallardan tayyorlangan qismlar ko'proq chidamlilikni ta'minlaydi, bu esa uzoq muddatda ta'mir ishlari va ehtiyot qismlarini almashtirishga sarflanadigan xarajatlarni kamaytiradi. Avtomobilni tuning qilish orqali, ba'zi xarajatlarni kamaytirish mumkin. Misol uchun, aerodinamik yaxshilanishlar orqali yoqilg'i sarfini optimallashtirish yoki yuqori samarali to'xtash tizimlarini o'rnatish orqali avtomobilning umumiy ishlashini yaxshilash mumkin. Avtomobilning tashqi ko'rinishini yoki texnik qismlarini yangilash ba'zan xarajatlarni oshirishi mumkin. Bu o'z navbatida, avtomobilning qiymatining yuqori bo'lishiga olib kelishi va xarajalar hajmini oshirishi mumkin. Tuningdan oldin amalga oshirilgan iqtisodiy tahlil bu xarajatlarni kamaytirishga yordam beradi. Avtomobil tuningining ba'zi turlari noto'g'ri o'rnatish yoki past sifatli qismlar bilan amalga oshirilishi mumkin. Buning natijasida tizimlar va qismlar noto'g'ri ishlashi, avtomobilning ishlashiga zarar yetishi mumkin. Shu sababli, tuningning to'g'ri va malakali amalga oshirilishi kerak, aks holda bu texnik nuqsonlarga olib kelishi mumkin [6-7].

1.1-rasm VAZ-2121 avtomobilining tyunig xolati

Tuning avtomobilning texnik ko'rsatkichlarini (masalan, quvvat, tezlik, yonilg'i sarfi, tezlashish va boshqalar) yaxshilashga qaratilgan. Tuning jarayonida motor tizimi, transmissiya, to'xtash tizimi, aerodinamika va boshqalar o'zgartirilishi mumkin. Har bir modifikatsiya o'ziga xos texnik talablarni va natijalarni keltirib chiqaradi. Tuningda ishlatiladigan materiallar (yengil metallar, yuqori sifatli komponentlar) va ularning ta'siri avtomobilning umumiy ishlashiga qanday ijobiy yoki salbiy ta'sir ko'rsatishini tahlil qilish mumkin. Tuningning avtomobilning ishonchliligi va xavfsizligiga qanday ta'sir qilishi ham muhim omil hisoblanadi. Tuning jarayonida avtomobilning xavfsizligi ta'minlanishi kerak[8-9]. Avtomobil tuningining iqtisodiy jihatida tuning jarayonida sarflanadigan xarajatlarni, komponentlar va ish haqlarini tahlil qilishni o'z ichiga oladi. Tuningni amalga oshirish uchun zarur bo'lgan materiallar va asbob-uskunalar narxi, shuningdek, ularning o'rnatilishi va moslashtirilishi uchun ishlatiladigan mehnat xarajatlarini ham xisobga olish lozim.

Xulosa

Avtomobil tuningining texnik-iqtisodiy asoslanishi, uning samarali va rentabelli bo'lishi uchun muhim ahamiyatga ega. Tuning orqali avtomobilning ishlash ko'rsatkichlarini yaxshilash va uning bozordagi qiymatini oshirish mumkin. Shuningdek, ba'zi tuning ishlari texnik xizmat ko'rsatish xarajatlarini kamaytirishga yordam beradi. Biroq, tuning jarayoni ba'zan yuqori xarajatlarni talab qilishi mumkin, shuning uchun uning iqtisodiy samaradorligini baholash va xatoliklar riskini kamaytirish uchun yaxshi tahlil zarur. To'g'ri amalga oshirilgan tuning, avtomobilni uzoq muddatda samarali va rentabelli qilish imkoniyatini yaratadi. Avtomobil tuningining texnik-iqtisodiy asoslanishi, uning rivojlanishi va samaradorligini yaxshilashga qaratilgan yondashuvlarni o'z ichiga oladi. Tuningning har bir aspekti texnik, iqtisodiy va ekologik jihatdan muvozanatli ravishda tahlil qilinishi lozim. Tuningning samaradorligi va rentabelligi uning bozorga mosligini va ijtimoiy ehtiyojlarga javob berishini ta'minlaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR.

1. Sh.A. Temirov., «Enhanced mechanical transmission drives agricultural machinery» “International Journal of Innervations in Engineering Resarsch and Technology – ISTC – 2K20” www.ijert.org. Vol. 29, No. 9s, (2020), pp. 5870-5875
2. Темиров, Ш. А., & Мирзаев, Н. Н. ИЗНОС РАБОЧИХ ПОВЕРХНОСТЕЙ ПОДШИПНИКА. 122й річниці заснування Національного університету біоресурсів і природокористування України, 236.
3. Kholmatov U. S. et al. Characteristics of optoelectronic discrete displacement converters with hollow and fiber light guides //E3S Web of Conferences. – EDP Sciences, 2024. – T. 471. – C. 06015.
4. Melikuziev A. et al. IMPROVING THE PERFORMANCE OF THE FUEL INJECTION SYSTEM //Development and innovations in science. – 2022. – T. 1. – №. 14. – C. 10-14.
5. Xalilbek o'g'li, X. E. (2023). MOTOR MOYLARIDA BO 'LADIGAN O 'ZGARISHLAR VA ULARNING XIZMAT QILISH DAVRI. Mexatronika va robototexnika: muammolar va rivojlantirish istiqbollari, 1(1), 321-323.

6. Karimovna M. D. et al. AGLOMERATSIYALAR SHAKLLANISHI //Лучшие интеллектуальные исследования. – 2023. – Т. 10. – №. 1. – С. 173-178.
7. Karimova, M., & Abdulakimov, M. (2023). XALQARO TASHISHNI TASHKIL ETISHDA XAYDOVCHILAR ISH REJIMINI AVTOMOBIL KALITI ORQALI LOYIHALASH BILAN XAVFSIZ XARAKATNI KAFOLATLASH. Journal of Universal Science Research, 1(6), 91-96
8. Anvarjonovich T. S. AVTOTRANSPORT KORXONALARIDA MAVJUD YORDAMCHI USTAXONALAR FAOLIYATINI TASHKIL QILISH VA TAKOMILLASHTIRISH //World scientific research journal. – 2023. – Т. 18. – №. 1. – С. 136-141.
9. Sherali T. ZANJIRLI UZATMALAR //Новости образования: исследование в XXI веке. – 2023. – Т. 2. – №. 14. – С. 117-131.